

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ПРОГРАМА

проведення підсумкової атестації
здобувачів освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної та заочної форми навчання
за спеціальністю 051 «Економіка»
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Кам'янець-Подільський
ЗВО «ПДУ»
2023

УДК 334:330:658:378(083.97)

I 47

Укладачі: доктор економічних наук, професор Іванишин В. В., доктор економічних наук, професор Ясінецька І. А., доктор економічних наук, професор Волощук К. Б., доктор економічних наук, професор Місюк М. В., доктор економічних наук, професор Корженівська Н. Л., доктор економічних наук, доцент Волощук Ю.О., доктор економічних наук, асистент Субота М.В., кандидати економічних наук, доценти: Заходим М. В., Коваль Н. В., Федорчук Н. В., Нісходовська О. Ю., Печенюк А. П., Бурлаков О.С.

Рецензенти:

ЗИБАРЄВА Оксана Василівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри бізнесу та управління персоналом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

РУДИК Володимир Касьянович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою ЗВО «ПДУ»
протокол № 3 від «24» травня 2023 р.*

Програма проведення підсумкової атестації здобувачів освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» // Укладачі: Іванишин В. В., Ясінецька І. А., Волощук К. Б., Місюк М. В., та ін. Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2023. – 61 с.

В даній роботі розкрито методичні рекомендації щодо проведення атестаційного екзамену з метою оцінки рівня загально-професійних і спеціалізовано-професійних компетентностей випускників, передбачених відповідним рівнем національної рамки кваліфікацій і освітньо-професійною програмою підготовки фахівців. Призначене для студентів денної і заочної форм навчання освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 051 «Економіка».

УДК 334(083.13)

I 47

© Іванишин В. В., Ясінецька І. А., Волощук К. Б., Місюк М. В., Корженівська Н. Л., Волощук Ю. О., Субота М. В., Заходим М. В., Коваль Н. В., Федорчук Н. В., Нісходовська О. Ю., Печенюк А. П., Бурлаков О.С.,
©Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

ЗМІСТ

I. ПІДГОТОВКА ДО СКЛАДАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ	4
1.1. Вихідні положення МОН України про атестаційний екзамен	
1.2. Цілі й функції атестаційного екзамену	
1.3. Загальні вимоги до організації атестаційного екзамену	
1.4. Вибіркова тематика оглядових лекцій для підготовки студентів до атестаційного екзамену	
1.5. Методичні рекомендації з підготовки екзаменаційних питань	
1.6. Підготовка та характер екзаменаційних білетів	
II. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ	9
2.1. Порядок проведення атестаційного екзамену	
2.2. Методичні поради студенту з підготовки відповідей на питання екзаменаційного білета	
2.3. Критерії екзаменаційних оцінок	
2.4. Результати атестаційного екзамену	
III. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ	15
СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ	50

I. ПІДГОТОВКА ДО СКЛАДАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1.1. Вихідні положення МОН України про атестаційний екзамен

Відповідно до вимог вищої освіти визначених МОН України, у Закладі вищої освіти «Подільському державному університеті» обрано таку структуру державної атестації випускників: атестаційний екзамен.

Атестаційний екзамен включає питання з навчальних дисциплін: «Економіка підприємств», «Стратегія підприємства», «Економіка та організація інноваційної діяльності», «Потенціал і розвиток підприємства».

1.2. Цілі й функції атестаційного екзамену

Атестаційний екзамен за фахом повинен визначати рівень засвоєння студентами матеріалів економічних дисциплін, вміння самостійно аналізувати складні явища та процеси суспільно-економічного розвитку, активно використовувати набуті знання у своїй професійній та суспільній діяльності.

Атестаційний екзамен за фахом є складовою частиною завершального етапу підготовки бакалаврів зі спеціальності 051 «Економіка».

Цілі атестаційного екзамену зумовлюють і його функції. Головною з них є контроль та оцінка рівня знань, отриманих здобувачами протягом навчання в університеті.

Реалізація цієї функції передбачає перевірку методологічних та теоретичних принципів, проблем і положень економічних дисциплін, а також вміння їх використовувати під час аналізу економічних явищ та у практичній діяльності. Особливу увагу необхідно приділяти виявленню знань та вмінь студента аналізувати сучасні умови здійснення економічних реформ в Україні, проблеми переходу від командно-адміністративного господарювання до ринкових відносин.

Важливе значення має функція виявлення навичок вирішення практичних завдань, конкретного аналізу проблемних ситуацій на мікроекономічному рівні. Необхідно виявити вміння студентів самостійно, логічно й послідовно викладати свої знання, здійснювати самоконтроль та критично оцінювати власні знання.

1.3. Загальні вимоги до організації атестаційного екзамену

1.3.1. Вимоги до складання атестаційного екзамену

1.3.1. Атестація – це процес встановлення відповідності якості здобутої вищої освіти, рівня набутих професійних компетенцій випускниками ЗВО вимогам галузевих стандартів вищої освіти України за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Атестація випускників здійснюється після завершення теоретичної та практичної частини навчання з метою встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти. Атестація здійснюється на підставі оцінки рівня загально-професійних і спеціалізовано-професійних компетентностей (знання, вміння, комунікація, автономність та відповідальність, інтегральна компетентність) випускників, передбачених відповідним рівнем національної рамки кваліфікацій і освітньо-професійними програмами підготовки фахівців

1.3.2. Атестація випускників здійснюється за допомогою засобів контролю ступеня досягнення кінцевих цілей освітньо-професійної підготовки з дотриманням принципів формування і реалізації системи засобів державної діагностики якості знань.

1.3.3. Принципами формування і реалізації системи засобів діагностики якості знань бакалавра з економіки є: уніфікація, комплексність, взаємозамінність, взаємодоповненість, актуальність, інформативність, дієвість, індивідуальність, диференційованість, об'єктивність, відкритість, єдність вимог, предметність, інноваційність, варіативність.

1.3.4. Атестація здійснюється на підставі оцінки якості засвоєння освітньо-професійної програми, рівня професійних знань, умінь та навичок, ступеня сформованості системи професійних компетенцій бакалавра, передбачених галузевими стандартами вищої освіти України зі спеціальності 051 «Економіка».

1.3.5. Засоби діагностики якості вищої освіти у підготовці бакалавра зі спеціальності 051 «Економіка» встановлюють вимоги, які забезпечують визначення рівня здатності розв'язувати складні спеціалізовані завдання, наукові і практичні проблеми у професійній діяльності, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій в умовах невизначеності та складності оточуючого середовища.

1.3.6. Атестація якості підготовки бакалавра зі спеціальності 051 «Економіка» щодо встановлення фактичної відповідності рівня освітньої та професійної підготовки вимогам стандарту здійснюється Екзаменаційною комісією (ЕК) вищого навчального закладу з цього фаху, голова якої затверджується Міністерством освіти і науки України. Атестація здійснюється комісіями після завершення теоретичного та практичного навчання за відповідним освітнім рівнем. Формування, організацію роботи і контроль за діяльністю комісій здійснює ректор університету. Строки проведення державної атестації визначаються навчальними планами підготовки фахівців з вищою освітою. Строк повноважень комісій становить один календарний рік.

1.3.2. Вимоги до атестаційного екзамену

1.3.1. Атестаційний екзамен з базової освіти передбачає виконання комплексу атестаційних завдань і є адекватною формою кваліфікаційних випробувань щодо об'єктивного визначення рівня якості освітньої та професійної підготовки випускників вищих навчальних закладів.

1.3.2. Засобами оцінювання рівня професійних знань, умінь і навичок бакалавра, ступеня сформованості їх професійних компетенцій є: теоретичні питання (тести відкритого та/або закритого типу).

1.3.3. Атестація випускників здійснюється у формах визначених Стандартом вищої освіти та освітньо-професійною програмою.

1.3.4. Інформаційною базою формування засобів об'єктивного контролю ступеня досягнення кінцевих цілей освітньо-професійної підготовки є програми навчальних дисциплін, що формують систему компетенцій бакалавра з відповідного напрямку підготовки і виносяться на підсумкову атестацію.

1.3.5. Перелік дисциплін, з яких формується програма атестаційного екзамену, визначається Стандартом вищої освіти відповідної спеціальності і освітньо-професійною програмою.

1.3.6. Під час атестаційного екзамену студент повинен продемонструвати знання та виявити вміння, що складають комплекс професійних компетенцій бакалавра з відповідного напрямку підготовки, визначених стандартами.

1.3.7. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання правил і процедури проведення атестаційного екзамену шляхом:

- уніфікації умов проведення, засобів оцінювання, методик оброблення результатів та форм їхнього подання;
- інформаційно-консультаційної та психологічної підготовки студента до екзамену;
- використання критеріїв об'єктивного оцінювання.

1.3.8. Програма атестаційного екзамену ЗВО має відтворювати основні функціональні складові компетентної моделі бакалавра відповідної кваліфікації, відповідати принципам валідності, наукової насиченості, інформативності, інноваційності, бути націленою на вирішення прикладних завдань з обґрунтування управлінських рішень відповідно до узагальненого об'єкта діяльності.

1.3.9. Кафедра економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності разом з навчально-методичним відділом забезпечення якості вищої освіти ЗВО «ПДУ», дирекцією ННІБІФ та Навчально-наукового інституту заочної та НІЗДО організує підготовку до атестаційного екзамену за фахом за задалегідь розробленим планом.

Для підготовки і складання атестаційного екзамену виділяється не менше п'яти навчальних днів, протягом яких організовується читання оглядових лекцій, проведення групових та індивідуальних консультацій.

1.4. Вибіркова тематика оглядових лекцій для підготовки студентів до атестаційного екзамену

Оглядові лекції викладачі будують на таких засадах:

- вони повинні мати цілеспрямований, методологічний характер з використанням найсучасніших економічних теорій, залученням актуального статистичного матеріалу;
- важливо дати аналіз сучасного стану економіки України, розкрити закономірності й найважливіші процеси;
- розкрити спадкоємність та взаємозв'язок дисциплін, питання програм яких включені до атестаційного екзамену;

– здійснити органічний зв'язок теоретичних і практичних питань зі змісту навчальних дисциплін.

1.5. Методичні рекомендації з підготовки екзаменаційних питань

Підготовка і формування екзаменаційних білетів є одним з найбільш складних і відповідальних завдань. Під час їх формування можна користуватися двома різними підходами.

Перший полягає у збереженні специфіки кожної дисципліни. Це полегшує вирішення організаційних моментів: питання оглядових лекцій, проведення консультацій, підведення підсумків екзаменів тощо. Але можливе дублювання окремих питань.

Другий підхід – комплексний, системний, являє собою синтез усіх наскрізних проблем фахової підготовки. У цьому випадку екзаменаційні питання повинні формуватися на засадах методологічного їх значення, актуальності з погляду на сучасні вимоги.

1.6. Підготовка та характер екзаменаційних білетів

Екзамен проводиться за білетами, складеними відповідно до програми атестаційного екзамену за фахом. Кожний білет складається з тестових завдань, що дає змогу перевірити знання студентів з навчальних дисциплін: «Економіка підприємств», «Стратегія підприємства», «Економіка та організація інноваційної діяльності», «Потенціал і розвиток підприємства».

II. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

2.1. Порядок проведення атестаційного екзамену

До атестаційного екзамену допускаються студенти, які закінчили вивчення всіх теоретичних дисциплін, склали всі заліки й екзамени згідно з навчальним планом.

Атестаційний екзамен проводиться в письмовій формі – відповіді на питання тестових завдань. У процесі підготовки відповідей студент може користуватися навчальними програмами з відповідних дисциплін.

Атестаційний екзамен проводиться на відкритому засіданні комісії за наявності не менше трьох її членів. На засіданні комісії можуть бути присутні представники ректорату та громадських організацій університету.

2.2. Методичні поради студенту з підготовки відповідей на питання екзаменаційного білета

Отримавши екзаменаційний білет, студент знайомиться із змістом тестових питань. Студенту надається можливість користуватися програмами з кожної навчальної дисципліни, що включені до атестаційного екзамену.

2.3. Критерії екзаменаційних оцінок

Результати комплексного атестаційного екзамену за фахом визначаються оцінками «відмінно» – А (90–100 балів), «добре» – В (82–89 балів) або С (75–81 балів), «задовільно» – Д (67–74 балів) або Е (60–66 балів), «незадовільно» – FХ (35–59 балів).

Результати іспиту оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	
90-100	A	відмінно	
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FХ	незадовільно з можливістю повторного складання	
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Оцінка рівня знань здійснюється за такими критеріями:

▫ відмінному рівню (90-100 балів) відповідає виявлення всебічного системного і глибокого знання програмного матеріалу; засвоєння інформації з лекційного курсу, основної і додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами та інструментарієм, передбаченими програмою; вміння використовувати їх для вирішення як типових, так і нетипових проблемних ситуацій;

▫ доброму рівню (75-89 балів) відповідає виявлення знання основного програмного матеріалу; засвоєння інформації в основному з лекційного курсу; володіння основними понятійним апаратом, методами та інструментарієм, передбаченими програмою, вміння використовувати їх для рішення типових ситуацій, допускаючи помилки в другорядному матеріалі;

▫ задовільному рівню (60-74 бали) відповідає виявлення знання основного програмного матеріалу; засвоєння інформації в основному з лекційного курсу; володіння основними понятійним апаратом, методами та інструментарієм, передбаченими програмою, вміння використовувати їх для рішення типових ситуацій, допускаючи незначні помилки в основному матеріалі;

▫ незадовільному рівню (1-59 балів) відповідає виявлення значних прогалин в знаннях основного програмного матеріалу; володіння окремими поняттями, методами і інструментарієм, допускаючи при їх використанні принципові помилки.

Оцінка А «відмінно» – виставляється за таких умов:

- творчий підхід до засвоєного матеріалу, повнота і правильність виконання завдання;
- вміння застосовувати різні принципи й методи в конкретних ситуаціях;
- глибокий аналіз фактів і подій, спроможність прогнозування результатів від прийнятих рішень;
- вміння пов'язати теорію і практику.

Оцінка В «добре» – виставляється за таких умов:

- мають місце деякі непринципові помилки несуттєвого характеру у викладі відповідей при повних знаннях програмного матеріалу;
- переважання логічних підходів перед творчими у відповідях на питання;
- не завжди правильне прогнозування подій від прийнятих рішень.
- вміння пов'язати теорію з практикою.

Оцінка Д або Е «задовільно» – виставляється за умов:

- репродуктивний підхід до засвоювання та викладання матеріалу;
- недостатня повнота викладання матеріалу, але при обов'язковому виконанні (можливо з несуттєвими помилками) тих завдань, що пов'язані з розв'язанням практичних задач;
 - неглибокі знання основного матеріалу, наявність великої кількості неточностей у викладі матеріалу;
 - порушення логічної послідовності при викладі матеріалу.

Оцінка FХ «незадовільно» – виставляється за умов:

- відсутність знань з більшої частини питань, погане засвоєння навчальних дисциплін;
- наявність грубих, принципових помилок під час практичного виконання отриманих завдань;
 - невиконання або виконання з великими помилками тих завдань, що пов'язані з розв'язанням практичних задач.

2.4. Результати атестаційного екзамену

Рішення щодо оцінки знань студента приймається екзаменаційною комісією на закритому засіданні.

Студентам, які не склали атестаційний екзамен з поважних причин, ректором університету може бути надана можливість складання екзамену під час підготовки до інших екзаменів.

Форми контрольних заходів (поточний, семестровий, підсумковий контроль)

1. Поточний контроль проводиться під час аудиторних занять.

За результатами поточного контролю виводиться **середня поточна оцінка (СПО)** за 100-бальною системою, яка визначається за формулою:

$$\text{СПО} = \frac{\text{сума поточних оцінок (за 5 – ти бальною шкалою)}}{\text{кількість поточних оцінок}} \times 20 \left(\text{вага 1 балу} \frac{100}{5} \right)$$

Критерії поточного оцінювання:

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії оцінювання
5	Здобувач вищої освіти повністю оволодів програмою навчальної дисципліни, засвоїв компетентності та програмні результати навчання, дає послідовні чіткі і логічно побудовані відповіді на основні та додаткові питання, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Вміє застосовувати матеріал для винесення власних суджень.
4	Здобувач вищої освіти достатньо повно оволодів програмою навчальної дисципліни, засвоїв компетентності та програмні результати навчання, проте у відповідях (усних та письмових) допускає не суттєві неточності, з незначними помилками демонструє розуміння певних теорій і фактів, оперує понятійним апаратом з незначними помилками. Добирає аргументи на підтвердження своєї позиції.
3	Здобувач вищої освіти не в повному обсязі оволодів програмою навчальної дисципліни, компетентностями та програмними результатами навчання, викладає основний зміст навчального матеріалу під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
2	Здобувач вищої освіти не володіє програмою навчальної дисципліни, компетентностями та програмними результатами навчання. Фрагментарно, поверхнево (без аргументації та обґрунтування) викладає навчальний матеріал під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
1	Здобувач вищої освіти демонструє неприйнятний рівень опанування програмою навчальної дисципліни.

У разі запровадження дистанційної форми навчання поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти за допомогою дистанційних технологій здійснюється під час проведення дистанційних занять, а також шляхом оцінювання індивідуальних і групових завдань, що виконуються здобувачами освіти в електронній формі відповідно до «Інструкції щодо організації поточного,

семестрового контролю та атестації здобувачів вищої освіти із застосуванням дистанційних технологій навчання»

2. Семестровий контроль з даної дисципліни здійснюється у формі *ккзамени* в обсязі навчального матеріалу, визначеного освітньою програмою. Семестровий контроль проводиться для оцінювання результатів навчання за 100-бальною системою, національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Відповідність семестрової рейтингової оцінки в балах оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
	Екзамен	Залік	Оцінка	Пояснення
90 – 100	Відмінно	Зараховано	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82 – 89	Добре		B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75 – 81			C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67 – 74	Задовільно		D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60 – 66			E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35 – 59	Незадовільно	Не зараховано	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1 – 34			F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Студенти денної форми навчання допускаються до екзаменаційної сесії, якщо вони виконали вимоги цього робочого навчального плану за поточний семестр та не мають академічної заборгованості за попередній семестр. Студенти, які в поточному семестрі мали пропуски занять і до початку екзаменаційної сесії не засвоїли матеріал пропущених тем і розділів навчальної дисципліни, до семестрової атестації з відповідної дисципліни не допускаються.

Студенти (слухачі) заочної форми навчання допускаються до екзаменаційної сесії, якщо вони не мають академічної заборгованості за попередній семестр та за

умови успішного засвоєння програмного матеріалу і виконання усіх необхідних видів робіт.

3. Підсумковий контроль. За результатами роботи здобувачів вищої освіти упродовж вивчення навчального курсу виводиться **підсумкова** оцінка за формулою:

(Середня поточна оцінка (макс. 100 б.) + Семестрова оцінка(макс. 100 б.)/2)

III. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Економіка підприємств

1. Предметом навчальної дисципліни «Економіка підприємств» є:

- а) підприємство як первинна ланка економічної системи;
- б) економічні відносини на рівні підприємства;
- в) ефективність виробництва, шляхи і методи досягнення підприємством найкращих результатів при найменших затратах;
- г) нормативно-правові акти, що регулюють ефективність виробництва.

2. Об'єктом вивчення навчальної дисципліни «Економіка підприємств» є:

- а) економічні відносини з приводу виробництва продукції;
- б) ефективність виробничої діяльності;
- в) діяльність підприємства як первинної ланки економічної системи;
- г) фінансова діяльність підприємства.

3. Головні джерела вивчення дисципліни «Економіка підприємств»:

- а) Конституція України та інші законодавчо-нормативні акти, що регулюють економічні відносини;
- б) офіційні статистичні дані та матеріали звітності окремих підприємств;
- в) спеціальна наукова література та наукові статті в періодичних виданнях;
- г) усі відповіді правильні.

4. Термін «економіка» дослівно з грецької означає:

- а) закони господарювання;
- б) використання ресурсів;
- в) управління господарством;
- г) пізнання закономірностей.

5. Підприємництво – це:

- а) самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання з метою досягнення економічних і соціальних результатів та отримання прибутку;
- б) організаційно виокремлена та економічно самостійна основна (первинна) ланка виробничої сфери народного господарства, що виробляє продукцію;
- в) операційна, фінансова та інвестиційна діяльність виробничих підрозділів, які розташовані на спільній території;
- г) усі відповіді правильні.

6. Яке поняття запровадив англійський вчений Річард Кантільон і розглядав його як особливу економічну функцію, важливою рисою якої є ризик:

- а) фірма;
- б) підприємництво;
- в) управління;
- г) організація праці.

7. Економічні загрози для підприємства за джерелом виникнення є:

- а) тривалі та короткочасні;
- б) внутрішні та зовнішні;
- в) політичні та економічними;
- г) локальні та соціальні.

8. Оберіть визначення, яке найбільш точно характеризує сутність підприємства:

- а) систематична діяльність господарюючих суб'єктів з виробництва продукції, яка здійснюється на власний ризик з метою одержання прибутку;
- б) організаційно виокремлена та економічно самостійна основна (первинна) ланка виробничої сфери народного господарства, що виробляє продукцію (виконує роботи або надає послуги);
- в) сукупність виробничих підрозділів, які розташовані на спільній території;
- г) організація, яка має власні основні фонди.

9. Метою функціонування підприємства на ринку є:

- а) задоволення суспільних потреб у певних видах продукції та одержання прибутку;
- б) насичення ринку певним видом продукції у максимально можливих обсягах;
- в) отримання максимальної виручки;
- г) зменшення безробіття.

10. До головних класифікаційних ознак видів підприємств відносять:

- а) мета і характер діяльності;
- б) спосіб утворення та національна приналежність капіталу;
- в) форма власності та форма господарювання;
- г) усі відповіді правильні.

11. Законодавчий акт, яким переважно регулюється господарська діяльність підприємств в Україні:

- а) Законом України «Про підприємства в Україні»;
- б) Господарський кодекс України;
- в) Кримінальним та Податковим кодексами України;
- г) Законом України «Про підприємництво».

12. Основний нормативно-правовий акт, яким регулюється державна реєстрація, діяльність, реорганізація та ліквідація суб'єктів підприємництва:

- а) Конституція України;
- б) Закон України «Про господарські товариства»;
- в) Закон України «Про підприємницьку діяльність в Україні»;
- г) Господарський кодекс України.

13. До установчих документів суб'єкта господарювання не відносять:

- а) наказ про облікову політику;
- б) рішення про утворення підприємства;
- в) засновницький договір;

г) статут.

14. За метою та характером діяльності виділяють такі види підприємств:

- а) комерційні та некомерційні;
- б) приватні та державні;
- в) національні та іноземні;
- г) унітарні та корпоративні.

15. Залежно від форми власності в Україні виділяють такі види підприємств:

- а) приватні та державні;
- б) приватні, колективні, комунальні, державні, підприємства, засновані на змішаній власності;
- в) приватні, державні, кооперативні, комунальні;
- г) приватні, акціонерні, державні, спільні.

16. Акціонерне товариство – це:

- а) товариство, що має статутний фонд поділений на частки та учасники товариства несуть відповідальність за зобов'язаннями в межах своїх вкладів;
- б) товариство, що має статутний фонд поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, яке несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків у межах вартості акцій, що їм належать;
- в) товариство, в якому один або декілька учасників здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть за його зобов'язаннями додаткову солідарну відповідальність усім своїм майном;
- г) товариство, статутний фонд якого поділений на частки, розмір яких визначається установчими документами, і яке несе відповідальність за своїми зобов'язаннями власним та залученим майном.

17. Товариство з обмеженою відповідальністю – це:

- а) товариство, що має статутний фонд поділений на частки, розмір яких визначається установчими документами, а учасники товариства несуть відповідальність за зобов'язаннями в межах своїх вкладів;
- б) товариство, що має статутний фонд поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості;
- в) господарське товариство, статутний фонд якого поділений на частки, розмір яких визначається установчими документами, крім того несе повну відповідальність за своїми зобов'язаннями;
- г) немає правильної відповіді.

18. Учасники товариства з обмеженою відповідальністю за зобов'язаннями товариства відповідають:

- а) у межах належних їм акцій;
- б) у межах належних їм внесків;
- в) у межах належних їм внесків, а за потребою і власним майном;
- г) усім належним їм майном.

19. До великих підприємств в Україні відносять такі:

- а) у яких чисельність працюючих понад 250 осіб, валовий дохід (виручка) від реалізації продукції перевищує 100 млн. грн. за рік;
- б) у яких чисельність працюючих понад 500 осіб, валовий дохід від реалізації продукції перевищує 10 млн. грн. за рік;
- в) у яких чисельність працюючих понад 100 осіб;
- г) у яких валовий дохід від реалізації продукції перевищує 10 млн. грн. за рік.

20. Структура підприємства – це:

- а) внутрішній устрій конкретного підприємства, який характеризує склад підрозділів і систему зв'язків, підпорядкованості та взаємовідносин між ними;
- б) самостійна, ініціативна та систематична діяльність господарюючих суб'єктів з виробництва продукції;
- в) внутрішній устрій управління підприємством, який характеризує управлінський склад і систему зв'язків;
- г) апарат управління підприємством.

21. Загальна структура підприємства включає:

- а) допоміжні та обслуговуючі підрозділи;
- б) виробничу структуру та організації, що обслуговують працівників підприємства;
- в) підсобні промисли та господарства;
- г) перелічені в усіх варіантах підрозділи.

22. Оберіть найбільш повний перелік функцій управління:

- а) прийняття рішень та передання розпоряджень;
- б) планування та контроль;
- в) розрахунок економічного ефекту, аналіз господарської діяльності, підготовка бізнес-планів та їх реалізація;
- г) організація, планування, координація, контроль, мотивація.

23. Організаційна структура управління підприємством – це:

- а) форма системи управління, що визначає склад, взаємодії та підпорядкованість її елементів;
- б) сукупність підрозділів підприємства;
- в) апарат управління підприємством;
- г) розподіл повноважень між працівниками апарату управління підприємством.

24. Види методів управління підприємством:

- а) примусові та заохочувальні;
- б) адміністративні, примусові, штрафні;
- в) економічні, соціально-психологічні, організаційні;
- г) вертикальні, горизонтальні, внутрішні та зовнішні.

25. Для вибору кращих рішень під час стратегічного планування використовуються такі показники ефективності:

- а) відносні;
- б) абсолютні;
- в) вартісні;
- г) структурні.

26. Планування діяльності підприємства – це:

- а) аналіз перспектив розвитку підприємства порівняно з іншими підприємствами цієї самої галузі;
- б) процес визначення цілей підприємства та найефективніших способів їх досягнення;
- в) розрахунок майбутньої прибутковості виробництва;
- г) порівняння основних показників його розвитку у звітному і базисному періодах.

27. Основні принципи планування:

- а) необхідність та єдність;
- б) безперервність та оптимальність;
- в) точність та ефективність;
- г) усі відповіді правильні.

28. Прогнозування діяльності підприємства передбачає:

- а) вирішення ключових цілей підприємства;
- б) проектування моделі майбутнього зовнішнього середовища підприємства;
- в) адаптацію до мінливих умов середовища;
- г) ймовірне оцінювання майбутнього стану підприємства та його середовища.

29. Визначте вид підприємства, до якого відносять особисті селянські господарства:

- а) до комерційних;
- б) до некомерційних;
- в) до комунальних;
- г) не відносять до підприємств.

30. Фермерське господарство є юридичною особою:

- а) ні, оскільки має сімейний тип ведення бізнесу;
- б) так, оскільки відповідає вимогам чинного законодавства щодо юридичних осіб;
- в) ні, оскільки не відноситься до жодного виду підприємств;
- г) ні, оскільки має малі розміри.

31. Особливими засобами виробництва в сільському господарстві виступають:

- а) працівники сільського господарства;
- б) живі організми (рослини і тварини);
- в) сільськогосподарська техніка (трактори, комбайни тощо);
- г) сільськогосподарські будівлі.

32. Робочий період з періодом виробництва в сільському господарстві співвідноситься таким чином:

- а) завжди збігаються, оскільки це є головною особливістю галузі;
- б) не збігаються, оскільки робочий період, пов'язаний з працею людини, не співпадає з природними процесами, які є також складовою процесу виробництва;
- в) збігаються, як і у всіх галузях народного господарства;
- г) усі відповіді правильні.

33. Визначте показники, за якими оцінюють розмір підприємства:

- а) середньорічна чисельність працівників та розмір річного прибутку;
- б) середньорічна вартість активів підприємства та розмір річного доходу (виручки) від реалізації продукції;
- в) річний розмір доходу (виручки) від реалізації продукції та середньорічна чисельність працівників;
- г) розмір статутного капіталу.

34. Вихід якої продукції розраховують на 100 га сільськогосподарських угідь:

- а) молока;
- б) вовни;
- в) приросту живої маси всіх видів тварин (м'яса);
- г) усі перераховані види продукції.

34. Показники, які відносять до вартісних показників ефективності використання земель:

- а) обсяг виробництва валової продукції;
- б) обсяг виробництва товарної продукції;
- в) отримано на 100 га сільськогосподарських угідь валової продукції, чистого доходу та чистого прибутку;
- г) розмір поточних (операційних) витрат на 100 га ріллі.

35. Вихід якої продукції розраховують на 100 га ріллі:

- а) зерна, цукрового буряку, соняшнику;
- б) молока, вовни, приросту живої маси всіх видів тварин (м'яса);
- в) м'ясо птиці та яйця;
- г) усі перераховані види продукції.

36. Визначте показники ефективності використання земельних ресурсів:

- а) урожайність, отримано на 100 га сільськогосподарських угідь валової продукції, чистого доходу та чистого прибутку;
- б) валовий та чистий прибуток;
- в) продуктивність праці, фондодіддача, фондоозброєність;
- г) вартість валової та товарної продукції рослинництва.

37. До трудових ресурсів підприємства відносяться:

- а) частина працездатного населення, що за своїми віковими даними відповідає вимогам стосовно зайнятості у певній сфері діяльності;

- б) сукупність робітників різних професійно-кваліфікаційних груп, які зайняті на підприємстві та входять до його спискового складу;
- в) працездатне населення, діяльність якого спрямована на створення продукту;
- г) сукупність керівників підприємства, що зайняті у виробництві продукції.

38. Трудовий потенціал підприємства – це:

- а) можливий обсяг виробництва продукції за повної зайнятості трудових ресурсів підприємства;
- б) резерв сільської робочої сили;
- в) потенціал усієї сукупності працівників підприємства з урахуванням їх якісних та кількісних характеристик;
- г) чисельність працівників, які можуть бути залучені у виробництво на певному підприємстві.

39. Укажіть показник, який не відносять до показників ефективності використання трудових ресурсів:

- а) продуктивність та трудомісткість праці;
- б) оплата 1 люд.-год. та середньомісячна заробітна плата;
- в) коефіцієнт сезонності та розмах сезонності;
- г) трудова активність та коефіцієнт використання трудових ресурсів.

40. Продуктивність праці на сільськогосподарському підприємстві розраховується як:

- а) відношення вартості основних виробничих фондів до середньорічної чисельності робітників;
- б) відношення вартості основних виробничих фондів до вартості валової продукції;
- в) відношення вартості валової продукції до середньорічної чисельності робітників;
- г) добуток вартості валової продукції на середньорічну чисельність робітників.

41. Трудомісткість виробництва одиниці продукції розраховується як:

- а) відношення прямих затрат праці до кількості реалізованої продукції;
- б) відношення прямих затрат праці до кількості виробленої продукції;
- в) множення прямих затрат праці на кількість виробленої продукції;
- г) усі відповіді правильні.

42. Якщо обсяг виробленого підприємством молока 2000 ц, середньорічна чисельність робітників 10 осіб, трудова активність одного робітника на рік 1000 люд.-год., то продуктивність праці (ПП) дорівнює:

- а) $ПП = 0,2$ ц/люд.-год.;
- б) $ПП = 2,0$ т/люд.-год.;
- в) $ПП = 5,0$ люд.-год./ц;
- г) $ПП = 200$ ц/люд.-год.

43. Якщо обсяг виробленої підприємством продукції 2,0 тис.ц, середньорічна чисельність робітників 10 осіб, трудова активність одного

робітника на рік 1000 люд.-год., то трудомісткість (Тм) виробництва продукції дорівнює:

- а) $T_m = 5,0$ люд.-год./ц;
- б) $T_m = 0,2$ люд.-год./ц;
- в) $T_m = 20,0$ ц/люд.-год;
- г) $T_m = 500$ люд.-год./ц.

44. До службовців належать такі працівники:

- а) фінансовий директор підприємства;
- б) завідувач відділу продаж;
- в) секретар директора;
- г) механік монтажного цеху.

45. Які категорії працівників виділяють за характером функцій:

- а) керівники та спеціалісти;
- б) робітники та службовці;
- в) керівники та робітники;
- г) керівники, спеціалісти, робітники та службовці.

46. Якщо на підприємстві було фактично відпрацьовано 9,0 тис. люд.-год., потенційний фонд робочого часу на кожного працівника становить 2000 люд.-год.; середньорічна чисельність працівників 5 осіб, то коефіцієнт використання робочого часу дорівнює:

- а) 0,9;
- б) 1,4;
- в) 2,0;
- г) 1,2.

47. Оберіть правильне продовження твердження: якщо коефіцієнт співвідношення індексу продуктивності праці та індексу її оплати більше одиниці, то:

- а) створюються умови для збільшення собівартості одиниці продукції та зменшення прибутку;
- б) створюються умови для зменшення собівартості одиниці продукції та збільшення прибутку;
- в) створюються умови для збільшення собівартості одиниці продукції з одночасним збільшенням прибутку;
- г) створюються умови для зменшення продуктивності праці та збільшення оплати праці.

48. Мотивація працівників – це:

- а) сукупність мотивів і стимулів до оптимізації витрат робочого часу;
- б) сукупність прогресивних форм праці;
- в) процес заощадження ресурсів підприємства;
- г) сукупність заходів, що стимулюють працівників до досягнення певних цілей.

49. Показник, який відносять до показників руху робочої сили на підприємстві:

- а) коефіцієнт плинності;
- б) коефіцієнт продуктивності;
- в) коефіцієнт завантаження робочої сили в часі;
- г) трудомісткість.

50. Рентабельність – це показник, який характеризує:

- а) відносну дохідність або прибутковість;
- б) розмір прибутку;
- в) ефективність використання засобів виробництва;
- г) ефективність зниження виробничих витрат.

Стратегія підприємства

51. Який з наведених нижче чинників в найбільшому ступені обумовлює належну адаптивність підприємства до змін:

- а) конкурентні умови;
- б) політична нестабільність;
- в) смаки споживачів;
- г) контактні аудиторії.

52. Який з підходів до тлумачення стратегії підприємства орієнтує його на посилення конкурентної позиції:

- а) стратегія як зразок;
- б) стратегія як еталон;
- в) стратегія як позиція;
- г) стратегія як мета управління.

53. У менеджменті термін «стратегія» тлумачать як...

- а) мистецтво керівництва, загальний план бачення боротьби, що ґрунтується на конкретних умовах певного етапу розвитку суспільства
- б) програма дій, що визначає розвиток підприємства, і відповідне управління, а також досягнення поставлених цілей;
- в) система упорядкованих знань про суть, методологію, методіку і організацію планування;
- г) передбачення процесу і явищ дійсності.

54. Велика кількість визначень терміна «стратегія» пов'язана з...

- а) визначенням перспективних орієнтирів діяльності підприємства;
- б) планом управління підприємством;
- в) його конкретним застосуванням;
- г) поведінковою моделлю підприємства на ринку.

55. Відомі фахівці зі стратегічного управління А.А. Томпсон і А.Дж. Стрікленд, пов'язують планові аспекти стратегії з...

- а) конкурентними умовами;
- б) розподілом матеріальних ресурсів у регіоні;
- в) системою планування на підприємстві;
- г) поведінковими аспектами підприємства.

56. «За своєю суттю стратегія є переліком правил для прийняття рішень, якими організація користується у своїй діяльності». Таке трактування стратегії наводить:

- а) І. Ансоф;
- б) М. Мескон;
- в) М. Альберт;
- г) А. Томпсон.

57. Якщо проводити аналіз даних визначень терміна «стратегія», можна дійти висновку, що вона є...

- а) критерієм раціональності тих чи інших варіантів плану;
- б) стрижнем, навколо якого концентруються всі види виробничо-господарської діяльності;
- в) ймовірністю тієї чи іншої ситуації;
- г) загрозою для підприємства.

58. Більшість зарубіжних та вітчизняних авторів визначає стратегію як...

- а) контроль діяльності конкурентів;
- б) аналіз зовнішнього середовища;
- в) план управління підприємством в цілому;
- г) контролінг.

59. Головною сутнісною ознакою стратегії є...

- а) шляхи розвитку;
- б) способи дії;
- в) напрямки дії;
- г) цілеспрямованість.

60. Призначення стратегії полягає...

- а) у побудові організації, здатної успішно працювати, долаючи непередбачені обставини, виклики конкуренції, внутрішні проблеми, здобувати все нові вигідні позиції на ринку;
- б) у створенні конкурентних умов;
- в) постійній боротьбі за ринки і споживачів;
- г) належній адаптивності до змін зовнішнього середовища.

61. Детермінований план досягнення конкретної довгострокової мети полягає...

- а) у знаходженні конкретної мети;
- б) у складанні довгострокового детермінованого плану забезпечення її реалізації;
- в) відповіді а і б правильні;
- г) немає правильної відповіді.

62. Концептуальна індикативна модель адаптивної поведінки підприємства в змінному середовищі на перспективний період визначає...

- а) ефективні напрями розвитку та сфери діяльності;
- б) підходи, форми, способи організації і розвитку підприємства і його бізнесу;
- в) систему взаємовідносин підприємства з іншими суб'єктами господарювання;
- г) усі відповіді правильні.

63. Перші трактування стратегії підприємства базувались...

- а) на концепції детермінованого планування;
- б) на концепції функціонування і розвитку підприємства в стабільному середовищі;
- в) на концепції розподілу ресурсів між поточними та майбутніми видами діяльності підприємства;
- г) відповіді а і б правильні.

64. Перші трактування стратегії підприємства розглядали стратегію як...

- а) певний результат;
- б) конкретний, регламентований, чітко розписаний план-алгоритм;
- в) відповіді а і б правильні;
- г) найкращий напрямок розвитку.

65. Концепція детермінованого планування функціонування і розвитку підприємства в стабільному середовищі базувалася на факті...

- а) що всі змінні у зовнішньому середовищі і внутрішній структурі підприємства були детерміновані;
- б) що всі змінні у зовнішньому середовищі і внутрішній структурі підприємства були керовані;
- в) що всі змінні у зовнішньому середовищі і внутрішній структурі підприємства були контрольовані;
- г) усі відповіді правильні.

66. За умов відсутності жорсткої конкуренції на ринках і в галузях, ненасиченості ринків, існування ринку виробника-продавця, стабільного і стійкого попиту, стратегія підприємства фактично зводилась...

- а) до розробки бюджетів, які визначали зміст і послідовність заходів, спрямованих на досягнення поточних цілей підприємства;
- б) до поточних планів, що доповнювались адміністративним та фінансовим контролем, який був призначений для відслідковування, реєстрації відхилень і створення умов для впровадження коригуючих заходів;
- в) відповіді а і б правильні;
- г) немає правильних відповідей.

67. Тип трактування стратегії підприємства як бюджету чи поточного плану, що доповнювались адміністративним та фінансовим контролем, застосовував елементи аналізу та контролю...

- а) внутрішніх факторів підприємства;

- б) поточних цілей підприємства;
- в) зовнішніх факторів підприємства;
- г) конкурентного середовища.

68. На зміну трактування стратегії, як засобу управління розвитком підприємства «за відхиленням», прийшло трактування як прийомів і методів забезпечення розвитку підприємства «від досягнутого», що передбачає застосування елементів аналізу і контролю...

- а) внутрішніх факторів підприємства;
- б) зовнішніх факторів підприємства;
- в) відповіді а і б правильні;
- г) поточних цілей підприємства.

69. За підходу до трактування стратегії як прийомів і методів забезпечення розвитку підприємства «від досягнутого», вона розглядається, як...

- а) ефективний напрям розвитку;
- б) інструмент досягнення цілей розвитку підприємства на перспективу;
- в) виконання окреслених цілей (орієнтирів);
- г) чітко розписана інструкція.

70. Стратегії підприємства в формі довгострокового планування трактують як комплексні і розподіляють на підфункції:

- а) цілевстановлення, прогнозування;
- б) моделювання та програмування;
- в) планування і контроль;
- г) відповіді а і б правильні.

71. Перевагами стратегії підприємства в формі довгострокового планування на основі екстраполяційних прогнозів є:

- а) урахування змін у зовнішньому середовищі підприємства;
- б) орієнтація на довгостроковий розвиток;
- в) можливість узгодження дій з партнерами;
- г) відповіді б і в правильні.

72. Недоліками стратегії підприємства в формі довгострокового планування на основі екстраполяційних прогнозів є:

- а) те, що майбутнє розглядається як екстрапольоване минуле;
- б) неналежне обґрунтування рішень щодо негативних чинників, які впливають на діяльність підприємства;
- в) забюрократизованість планових процедур;
- г) усі відповіді правильні.

73. Перехід до нової концепції стратегії і трактування її як процесу був зумовлений...

- а) системою взаємовідносин підприємства з іншими суб'єктами господарювання;

- б) новими чинниками, що стали найсуттєвішими для розвитку підприємств в умовах підвищення конкуренції та нестабільності на більшості ринків;
- в) новими сферами діяльності підприємств;
- г) розрахунком індикативної моделі адаптивної поведінки підприємства.

74. Чинники, що стали найсуттєвішими для розвитку підприємств в умовах підвищення конкуренції та нестабільності на більшості ринків – це...

- а) лідируюче становище підприємств, які використовували у своїй діяльності стратегічне планування;
- б) розвиток методології та інструментів планування; наявність ЕОМ та кваліфікованих кадрів;
- в) необхідність встановлення ефективних зв'язків з іншими організаціями; науково-технічний прогрес;
- г) усі відповіді правильні.

75. Сучасна концепція стратегії як процесу пошуку альтернативних шляхів досягнення цілей трактує її як...

- а) конкретний, регламентований, чітко розписаний план-алгоритм;
- б) адаптивну поведінку, а більш формалізовано, як концептуальну індикативну модель адаптивної поведінки в змінному ринковому середовищі на довгострокову перспективу;
- в) певний результат;
- г) підходи, форми, способи організації і розвитку підприємства і його бізнесу.

76. Альтернативні сфери діяльності, сфери вкладання ресурсів підприємства, альтернативні напрями розвитку підприємства, альтернативні підходи, форми і способи організації та розвитку, альтернативну систему взаємовідносин фірми з іншими суб'єктами господарювання покликана окреслити:

- а) індикативна модель адаптивної поведінки;
- б) стратегія розвитку підприємства «від досягнутого»;
- в) стратегія підприємства в формі довгострокового планування;
- г) стратегії підприємства як бюджет чи поточний план.

77. Яка концепція стратегії виключає детермінізм у зовнішньому середовищі, а сама стратегія передбачає адаптивну свободу, альтернативність економічного вибору учасників господарської діяльності з врахуванням ситуації, яка постійно змінюється, створює можливість передбачення майбутніх змін і забезпечення підготовленості до них?

- а) концепція, що трактує стратегію розвитку підприємства «від досягнутого»;
- б) концепція, що трактує стратегію, як процес;
- в) концепція, що трактує стратегію підприємства в формі довгострокового планування;
- г) концепція, що трактує стратегію підприємства як бюджет чи поточний план.

78. В концепції стратегії як процесу змінюється сама концепція розвитку підприємства – вона...

- а) спонукає створенню альтернативних сфер діяльності
- б) диверсифікує ресурси підприємства;
- в) стає комплексною;
- г) сприяє ефективним зв'язкам з іншими організаціями.

79. Загальний алгоритм, сценарій (модель) альтернативної поведінки підприємства в змінному середовищі реалізація якого повинна привести його до досягнення поставленої комплексної концептуальної стратегічної мети – конкурентної переваги в обраних зонах господарювання – у сучасному трактуванні це...

- а) стратегія;
- б) довгостроковий план;
- в) концепція;
- г) мета.

80. Яке з вказаних нижче типів стратегічних рішень не входить у дії, заходи щодо оптимізації бізнесу підприємства і забезпечення конкурентної переваги на перспективу?

- а) скорочення витрат або бізнесу, ліквідація нерентабельних підрозділів;
- б) формування відданості керівництву співробітників всіх рівнів;
- в) дії щодо інтеграції: вертикальної, горизонтальної, конгломеративної, створення СП;
- г) заходи щодо диверсифікації фінансових ресурсів, джерел формування доходів (бізнесу), входження в нові сфери діяльності, на нові ринки і галузі.

81. Який з сучасних підходів до визначення стратегії зайвий у переліку, наведеному нижче?

- а) стратегія як зразок;
- б) стратегія як мета управління;
- в) стратегія як довгостроковий план;
- г) стратегія як позиція на ринках.

82. Яка з сучасних концепцій до визначення стратегії підприємства зайва у переліку, наведеному нижче?

- а) стратегія як найвище досягнення держави;
- б) філософська;
- в) організаційно-управлінська;
- г) стратегія як найцінніше досягнення управлінської діяльності.

83. Принципи, яким повинна відповідати стратегія підприємства – це...

- а) обґрунтованість, прозорість,

- б) легітимність, адекватність;
- в) підконтрольність, логічність;
- г) усі відповіді правильні.

84. Який принцип відповідає даному твердженню: «Кожне положення стратегії повинно бути підтвержене науковими дослідженнями»?

- а) обґрунтованість;
- б) прозорість;
- в) легітимність;
- г) адекватність.

85. Який принцип відповідає даному твердженню: «Стратегія повинна мати чіткий і зрозумілий виклад, містити механізми доведення її положень, логіки і цільових орієнтирів до виконавців»?

- а) обґрунтованість;
- б) прозорість;
- в) легітимність;
- г) логічність.

86. Який принцип відповідає даному твердженню: «В процесі розроблення стратегії слід орієнтуватися на сили, зацікавлені в її реалізації, домагатися розуміння і прийняття її існуючими інституціями»?

- а) адекватність;
- б) прозорість;
- в) легітимність;
- г) логічність.

87. Який принцип відповідає даному твердженню: «Стратегія повинна максимально враховувати і використовувати національні, регіональні особливості конкретної економічної ситуації, в якій вона реалізується»?

- а) адекватність;
- б) прозорість;
- в) легітимність;
- г) підконтрольність.

88. Який принцип відповідає даному твердженню: «Стратегія повинна бути доступною не лише щодо сприйняття, а й до здійснення, містити чітко визначені критерії її реалізації, досягнення конкретних результатів, передбачати застосування чітких їх оцінок. Це посилює визнання її, довіру до керівництва підприємства»?

- а) адекватність;
- б) підконтрольність;
- в) прозорість;
- г) легітимність.

89. Який принцип відповідає даному твердженню: «Пропоновані стратегічні рішення повинні бути заснованими на глибокому аналізі ситуації, обґрунтованих висновках. Вони мають бути чітко вмотивованими, системними, зрозумілими»?

- а) адекватність;
- б) підконтрольність;
- в) логічність;
- г) легітимність.

90. Вибір стратегії є центральним моментом процесу стратегічного планування та здійснюється, коли...

- а) розглянуті всі можливі варіанти напрямків розвитку підприємства;

- б) у керівництва підприємства немає сумнівів щодо довгострокових перспектив розвитку;
- в) утворено цільний образ підприємства в очах споживачів;
- г) обраний маршрут руху підприємства в успішне майбутнє.

91. Вибір має бути в найбільшому ступені відповідним до...

- а) умов зовнішнього середовища;
- б) умов внутрішнього середовища;
- в) обмежень, які встановлюють в результаті ситуаційного аналізу організаційного середовища, а також обраним цілям діяльності підприємства;
- г) усі відповіді правильні.

92. Ефективність вибору стратегії багато в чому залежить від...

- а) місця підприємства на ринку;
- б) правильної оцінки стратегічних альтернатив;
- в) умов зовнішнього середовища;
- г) сумнівів керівництва щодо довгострокових перспектив розвитку.

93. Розроблена стратегія має бути перетворена в...

- а) плани роботи;
- б) стратегічне бачення;
- в) конкретні дії, а потім і в результати;
- г) місію.

94. Після вибору, стратегію необхідно реалізувати, об'єднавши з...

- а) іншими організаційними функціями;
- б) планами роботи;
- в) умовами зовнішнього середовища;
- г) обмеженнями, які встановлюють в результаті ситуаційного аналізу.

95. Тактика, політика, процедури і правила – це...

- а) обмеження, які встановлюють в результаті ситуаційного аналізу;
- б) основні компоненти ув'язування стратегії з діями під час її реалізації;
- в) заходи щодо диверсифікації фінансових ресурсів;
- г) форми і способи організації та розвитку.

96. Який з термінів, вказаних нижче є воєнним?

- а) політика;
- б) процедура;
- в) тактика;
- г) правило.

97. Розробляють для розвитку стратегії, розробляється керівниками середнього рівня, розрахована на більш короткий термін часу, ніж стратегія; її результати, на відміну від стратегічних, проявляються дуже швидко і легко співвідносяться з конкретними діями. Ці характерні риси належать...

- а) політиці;
- б) тактиці;

- в) процедурі;
- г) правилу.

98. Який з вказаних нижче компонентів формулюється тор-менеджментом підприємства?

- а) політика;
- б) процедура;
- в) тактика;
- г) правило.

99. Керівництво розробляє стандартні вказівки, використовує позитивний досвід минулого, отже, економить час за допомогою...

- а) політики;
- б) процедур;
- в) тактики;
- г) правил.

100. Відрізняється від процедури тим, що воно розраховане на конкретне та обмежене питання...

- а) політика;
- б) процедура;
- в) тактика;
- г) правило.

Економіка та організація інноваційної діяльності

101. Вперше ввів термін «інновація»:

- а) К. Маркс;
- б) Х. Кларк;
- в) Й. Шумпетер;
- г) М. Туган-Барановський.

102. Автором теорії «інноваційної економіки» є:

- а) П. Друкер;
- б) К. Маркс;
- в) Х. Кларк;
- г) Й. Шумпетер.

103. Система поглядів на якість явище, яка ґрунтується на певному ключовому елементі – це:

- а) гіпотеза;
- б) консенсус;
- в) парадигма;
- г) метаморфоза.

104. Продукт інтелектуальної діяльності людей, оформлений результатом фундаментальних, прикладних чи експериментальних досліджень у будь-якій

сфері людської діяльності, спрямований на підвищення ефективності виконання робіт – це:

- а) інновація;
- б) новація;
- в) винахід;
- г) нововведення.

105. Поняття «інновація» означає:

- а) капіталовкладення;
- б) нововведення;
- в) дослідження;
- г) правильна відповідь відсутня.

106. У загальному розумінні сутність інноваційних процесів, що відбуваються в будь-якій складній виробничо-господарській системі - це:

- а) сукупність прогресивних, якісно нових змін, що безперервно виникають у часі та просторі і сприяють дальшому якісному розвитку суспільства, забезпечують вищий рівень життя;
- б) розвиток виробництва і підвищення його ефективності в умовах дотримання вимог охорони природного навколишнього середовища;
- в) система практичного регулювання (управління) нововведеннями у суспільстві в умовах конкретного підприємства;
- г) правильна відповідь а, в.

107. Виділяють такі типи інновацій:

- а) виробництво нового виду продукції, розробка нового методу виробництва;
- б) забезпечення вищого рівня життя, створення нового ринку товарів чи послуг;
- в) реорганізація структури управління, зростання технічного потенціалу;
- г) правильні усі відповіді.

108. Інноваційний процес складається з таких взаємодіючих стадій:

- а) виникнення ідеї, фундаментальні дослідження, прикладні дослідження;
- б) масове виробництво, маркетинг, реалізація та експлуатація виробів;
- в) технічні розробки, дослідне виробництво, менеджмент;
- г) впровадження ідеї, стратегічне планування, дослідне виробництво.

109. Існують наступні етапи інноваційного процесу:

- а) науковий, технічний;
- б) конструкторський, технологічний;
- в) експлуатаційний, споживчий;
- г) науковий, балансовий.

110. Розвиток інноваційного процесу охоплює:

- а) чотири фази;
- б) три фази;
- в) дві фази;
- г) сім фаз.

111. Кінцевий результат інноваційної діяльності, що отримав втілення у формі виведеного на ринок нового чи вдосконаленого продукту, нового чи вдосконаленого технологічного процесу, що використовується у практичній діяльності або нового підходу до соціальних послуг – це:

- а) новація;
- б) нововведення;
- в) інновація;
- г) правильні відповіді б, в.

112. Фізичні чи юридичні особи, які здійснюють інноваційну діяльність і (або) залучають майнові та інтелектуальні цінності, вкладають власні чи позичені кошти в реалізацію інноваційних проектів – це:

- а) суб'єкти інноваційної діяльності;
- б) об'єкти інноваційної діяльності;
- в) інвестори;
- г) ініціатори нововведень.

113. Процес комерціалізації нововведення не включає:

- а) дослідження ринку;
- б) конструювання;
- в) ринкове планування;
- г) дослідно-конструкторські роботи.

114. Процес поширення нововведення для використання у нових місцях, сферах чи умовах – це:

- а) інваріантність нововведення;
- б) дифузія нововведення;
- в) система франчайзингу;
- г) трансфер інновацій.

115. Інновації, що орієнтуються на виробництво і використання нових (покращених) продуктів у сфері виробництва або у сфері споживання – це:

- а) ринкові інновації;
- б) продуктові інновації;
- в) інновації процесу;
- г) технологічні інновації.

116. Структура інноваційного процесу складається з:

- а) чотирьох циклів;
- б) трьох циклів;
- в) двох циклів;
- г) шести циклів.

117. Інституціоналізація - це:

- а) поради консультантів у будь-який період реорганізації фірми;
- б) процес відбору і пристосування;
- в) підтримка та забезпечення престижу підприємства;
- г) правильна відповідь відсутня.

118. Основними причинами виникнення та поширення інновацій є наступні:

- а) конкурентна боротьба, зростаючий попит споживача, зростання технічного потенціалу;
- б) масове виробництво, маркетинг, реалізація та експлуатація виробів;
- в) масове виробництво, маркетинг, зростання технічного потенціалу, експлуатація виробів;
- г) правильна відповідь а, б.

119. Інтерес до інновацій і продукції наукомістких галузей України, обумовлюється наступними факторами:

- а) цінним, суб'єктивним, технологічним;
- б) фінансовим, маркетинговим, технічним;
- в) об'єктивним, політичним, технологічним;
- г) економічними, політичними.

120. Позитивний вплив процесів інноваційної діяльності повинен проявлятися в:

- а) зниженні фондомісткості продукції, підвищенні продуктивності праці, поліпшенні якості продукції;
- б) зниженні рентабельності виробництва;
- в) зниженні фондівіддачі та конкурентоспроможності продукції;
- г) зниженні продуктивності праці, підвищенні прибутку.

121. Класифікація інновацій за змістом діяльності не включає:

- а) ринкові інновації;
- б) управлінські інновації;
- в) організаційні інновації;
- г) технологічні інновації.

122. Життєвий цикл інновації – це:

- а) період від створення новинки до моменту її введення в експлуатацію;
- б) період від зародження ідеї, створення новинки та її практичного використання до моменту її зняття з виробництва;
- в) період від створення новинки до моменту її запуску у масове виробництво;
- г) правильна відповідь відсутня.

123. Інновації, що забезпечують виживання підприємства, оскільки здійснюються у відповідь на дії конкурентів – це:

- а) псевдо інновації;
- б) поліпшувальні інновації;
- в) реактивні інновації;
- г) організаційні інновації.

124. Інноваційна політика - це:

а) сукупність прогресивних, якісно нових змін, що безперервно виникають у часі та просторі і сприяють дальшому якісному розвитку народного господарства, забезпечуючи вищий рівень життя суспільства;

б) конкурентна боротьба: бажання одержати на ринку конкурентні переваги та максимізувати прибуток;

в) наука і система практичного регулювання нововведеннями у суспільстві, в умовах конкретного підприємства, галузі, країни;

г) вірна відповідь відсутня.

125. Предметом дослідження інноваційної політики підприємства є:

а) виробництво взагалі;

б) впровадження нововведень у виробничі процеси;

в) недоліки та переваги великих і малих підприємств;

г) розробка ноу-хау.

126. Усю сукупність процесів, що відбуваються у підприємницькій діяльності, поділяють на:

а) традиційні та інноваційні;

б) інноваційні та інвестиційні;

в) традиційні та інвестиційні;

г) сучасні та традиційні.

127. Складовим елементом інноваційної політики є:

а) підготовчий аналіз виробничих умов, підготовка матеріалів для розробки прогнозного плану впровадження інновацій;

б) наявність фінансових ресурсів для проведення фундаментальних досліджень, розробки і впровадження в практику інновацій;

в) максимальне скорочення затрат ручної праці, поліпшення її умов і безпеки;

г) вірна відповідь відсутня.

128. До складових інноваційної політики не належать:

а) маркетингова політика;

б) політика у галузі науково-дослідницьких і проектно-конструкторських робіт;

в) політика структурних змін;

г) виробнича політика.

129. Здатність до стабільної виробничої діяльності в межах обраної стратегії в умовах складного і мінливого зовнішнього середовища – це:

а) виробничо-технічний потенціал підприємства;

б) інноваційний потенціал підприємства;

в) конкурентний потенціал підприємства;

г) технічний потенціал підприємства.

130. Захисна стратегія спирається на інноваційну політику:

а) ризикового типу;

б) еволюційного типу;

в) витратного типу;

г) залежного типу.

131. Тип інноваційної політики, спрямований на піонерне впровадження радикальних інновацій, створених фірмою – це:

- а) революційний тип;
- б) наступальний тип;
- в) наступально-ризиковий тип;
- г) вірна відповідь відсутня.

132. Норми, правила організаційної поведінки, що встановлюють взаємозв'язок між розвитком підприємства і напрямками його інноваційної діяльності – це:

- а) елементи інноваційної політики;
- б) принципи формування інноваційної політики;
- в) принципи здійснення інноваційної політики;
- г) все перераховане в пунктах а, б, в.

133. Є такі види інноваційних процесів:

- а) технічні, організаційні, економічні, соціальні, юридичні;
- б) оперативні, політичні, технологічні, фінансові, виробничі;
- в) технологічні, економічні, політичні, психологічні, юридичні;
- г) історичні, оперативні, планові, фінансові, організаційні.

134. За характером впливу на ефективність діяльності певних ланок суспільного виробництва всі інновації можна об'єднати у групи:

- а) економічні, соціальні;
- б) еволюційні, революційні;
- в) локальні, глобальні;
- г) технічні, загальні.

135. До економічних чинників, які сприяють або протидіють розвитку інноваційних процесів у суспільстві відносять:

- а) наявність достатньої господарської та науково-технічної інфраструктури, матеріальне заохочення інновацій;
- б) відсутність або наявність коштів для фінансування інноваційних інвестиційних проектів;
- в) обмеження антимонопольного, податкового, патентно-ліцензійного характеру;
- г) правильна відповідь відсутня.

136. До організаційно-управлінських чинників, які сприяють або протидіють розвитку інноваційних процесів у суспільстві відносять:

- а) моральне заохочення, громадське визнання, створення умов для творчої праці, сприятливий психологічний клімат у трудовому колективі;
- б) законодавче заохочення та державна підтримка інновацій;
- в) гнучкість організаційних структур, демократичний стиль виробництва, можливість самостійного корегування запланованих рішень, достатня автономія, переважно горизонтальне інформаційне забезпечення;
- г) правильна відповідь б, в.

137. Зниження матеріальних затрат і собівартості товарної продукції; приріст виробничої потужності; відносне вивільнення працівників – включає такий розділ інноваційного плану підприємства:

- а) запровадження прогресивної технології;
- б) зведені результати здійснення заходів технічного розвитку;
- в) науково-дослідні і проектно-конструкторські роботи;
- г) освоєння виробництва.

138. Управління інноваційною діяльністю – це:

- а) генеральна лінія фірми, спрямована на виконання головних завдань на довгий період з метою зміцнення своєї життєздатності і економічної потужності по відношенню до конкурентів;
- б) сукупність взаємозв'язаних процесів планування, організації, мотивації та контролю, які забезпечують формування й досягання цілей інноваційної діяльності підприємства;
- в) забезпечення підвищення ефективності виробництва за рахунок розробки і впровадження у виробничу діяльність інновацій (нововведень) у технологію, управління тощо;
- г) правильна відповідь відсутня.

139. Інноваційні проекти — це:

- а) складні програми, створені для впровадження технічних, технологічних або інших новинок, що їх здійснюють наукові та проектні заклади в певний проміжок часу з метою забезпечення зростання ефективності підприємництва і досягнення основної цілі, яка стоїть перед економікою на сучасному етапі;
- б) сукупність взаємозв'язаних процесів планування, організації, мотивації та контролю, які забезпечують формування й досягання цілей інноваційної діяльності підприємства;
- в) наука і система практичного регулювання (управління) нововведеннями у суспільстві в умовах конкретного підприємства;
- г) забезпечення підвищення ефективності виробництва за рахунок розробки і впровадження у виробничу діяльність інновацій у технологію, управління тощо.

140. Основними показниками ефективності інноваційної діяльності на підприємстві є:

- а) забезпечення випуску конкурентоспроможної продукції, зниження собівартості, збільшення прибутку і забезпечення окупності вкладених інвестицій;
- б) збільшення випуску продукції, збільшення продуктивності праці;
- в) збільшення темпів виробництва, підвищення якості продукції, зниження терміну окупності;
- г) правильна відповідь а, б.

141. Мета управління інноваційною діяльністю – це:

- а) здійснення всебічної екологізації виробництва з метою забезпечення належної охорони навколишнього середовища;
- б) забезпечення підвищення ефективності виробництва за рахунок розробки і впровадження у виробничу діяльність інновацій у технологію, управління тощо;
- в) скорочення до максимально можливого рівня затрат ручної праці, поліпшення умов і безпеки праці;
- г) правильна відповідь відсутня.

142. Інноваційний розвиток – це:

- а) складні програми, створені для впровадження технічних, технологічних або інших новинок, що їх здійснюють наукові та проектні заклади в певний

проміжок часу з метою забезпечення зростання ефективності підприємництва і досягнення основної цілі, яка стоїть перед економікою на сучасному етапі;

б) забезпечення підвищення ефективності виробництва за рахунок розробки і впровадження у виробничу діяльність інновацій (нововведень) у технологію, управління тощо;

в) розвиток науки, техніки, досвіду, знань - це процес, у перебігу якого наукова ідея доводиться до практичного використання;

г) скорочення до максимально можливого рівня затрат ручної праці, покращення умов і безпеки праці.

143. Управління інноваційною діяльністю і її розвитком є:

а) технологічним, оперативним;

б) перспективним, оперативним;

в) економічним, оперативним;

г) плановим, оперативним.

144. Інноваційний менеджмент – це:

а) сукупність певних організаційно – економічних методів і форм управління всіма стадіями та видами інвестиційного циклу;

б) сукупність певних організаційно – економічних методів і форм управління всіма стадіями та видами інноваційних процесів на рівні різноманітних суб'єктів господарювання;

в) сукупність безперервно виникаючих у часі та просторі прогресивних, якісно нових змінювань;

г) правильна відповідь відсутня.

145. Економічний вид інноваційного процесу – це:

а) нові методи і форми організації усіх видів діяльності підприємств;

б) різні форми активізації людського чинника, включаючи професійну підготовку і постійне підвищення кваліфікації персоналу;

в) методи управління наукою і виробництвом шляхом реалізації функцій планування, фінансування, мотивації й оплати праці, оцінки результатів діяльності;

г) нові та змінені закони та різноманітні нормативно-правові документи, які визначають і регулюють усі види діяльності суб'єктів господарювання.

146. Організаційний вид інноваційного процесу – це:

- а) нові методи і форми організації усіх видів діяльності підприємств;
- б) різні форми активізації людського чинника, включаючи професійну підготовку і постійне підвищення кваліфікації персоналу;
- в) нові та змінені закони та різноманітні нормативно – правові документи, котрі визначають і регулюють усі види діяльності суб'єктів господарювання;
- г) методи управління наукою і виробництвом шляхом реалізації функцій планування, фінансування, мотивації й оплати праці, оцінки результатів діяльності.

147. Інноваційна діяльність – це:

- а) комплекс принципів та заходів щодо планування, розробки, стимулювання, регулювання і контролю процесів інноваційної діяльності у науково-технічній та виробничих сферах;
- б) результат науково-дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки, що відповідає вимогам, встановленим Законом;
- в) діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентноздатних товарів і послуг;
- г) створення ноу-хау та раціоналізаторських пропозицій.

148. Інноваційне підприємство – це:

- а) підприємство (об'єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 відсотків його загального обсягу продукції і(або)послуг;
- б) організаційна структура, мета якої — створення сприятливих умов для ефективної діяльності новоутворених малих інноваційних фірм, які реалізують нові наукові ідеї-інновації;
- в) фірми, які діють у сфері середнього і дрібного бізнесу, і їх діяльність спрямовується на задоволення національних і місцевих споживачів на етапі падіння циклу випуску продукції;
- г) усі відповіді правильні.

149. Період окупності – це:

- а) час, протягом якого можуть окупитися інвестиції в інноваційний проект з урахуванням початкових капітальних вкладень;
- б) відрізок часу, протягом якого сума чистих доходів, дисконтованих на момент завершення інвестицій, буде дорівнювати сумі інвестицій;
- в) час, протягом якого вкладалися інвестиції в інноваційний проект;
- г) проміжок часу, протягом якого повертаються початкові капіталовкладення.

150. Система фінансування інноваційної діяльності, як складова частина державної інноваційної політики, повинна забезпечити рішення наступного завдання:

- а) забезпечення розробки технічних новинок;

- б) збереження і розвиток стратегічного науково-технічного потенціалу в пріоритетних напрямках розвитку;
- в) визначити механізм державної підтримки підприємств;
- г) збереження стабільного життєвого рівня в державі.

Потенціал і розвиток підприємства

151. Шкала Ансоффа використовується при:

- а) оцінці ступеня нестабільності зовнішнього середовища;
- б) аналізі зовнішніх і внутрішніх факторів діяльності підприємства;
- в) виявленні зовнішніх погроз і внутрішніх можливостей діяльності підприємства;
- г) визначенні рівня конкурентної позиції підприємства.

152. Вибір тієї чи іншої системи стратегічного управління визначається:

- а) кадровим потенціалом;
- б) ресурсами організаційної структури системи управління;
- в) характером інформації про зміни зовнішнього середовища;
- г) усі відповіді вірні.

153. Сила сигналу з зовнішнього середовища визначає:

- а) сферу здійснюваних управлінських заходів;
- б) вибір стратегії підприємства;
- в) темпи змін зовнішнього середовища;
- г) вибір стратегічних зон господарювання підприємства.

154. Потенціал підприємства являє собою:

- а) сукупність ресурсів підприємства;
- б) максимально можливий річний випуск продукції визначеної номенклатури;
- в) можливості підприємства при найбільш ефективному використанні ресурсів;
- г) характеристику розміру підприємства.

155. Методика SWOT-аналізу заснована на:

- а) виявленні зв'язку між сильними та слабкими сторонами, властивими організації, а також зовнішніми погрозами та можливостями;
- б) виявленні зовнішніх та внутрішніх чинників, що впливають на діяльність організації;
- в) визначенні конкурентоспроможності фірми;
- г) визначенні конкурентного статусу фірми.

156. Розподіл ресурсів між елементами потенціалу підприємства, при якому неможливо поліпшити "корисність" хоча б одного елемента потенціалу підприємства, не зменшуючи при цьому "корисність" іншого називають:

- а) точкою рівноваги;
- б) Паретто-оптимальним станом потенціалу підприємства;
- в) ключовим фактором вартості;

г) структурною рівновагою.

157. Який з методів оцінки вартості підприємства найбільш відповідає вимогам управління за критерієм вартості:

- а) метод дисконтованих грошових потоків;
- б) порівняльний метод;
- в) метод вартості чистих активів;
- г) метод ліквідаційної вартості.

158. Операційний прибуток виступає в якості:

- а) загального критерію вартості підприємства;
- б) специфічного критерію вартості підприємства;
- в) оперативного критерію вартості підприємства;
- г) правильна відповідь відсутня.

159. Виберіть правильне твердження:

- а) на базі цільових нормативів визначають ключові фактори вартості підприємства;
- б) цільові нормативи спираються на ключові фактори вартості підприємства;
- в) цільові нормативи не мають зв'язку з ключовими факторами вартості підприємства;
- г) цільові нормативи та ключові фактори вартості – це одне й те ж.

160. Зниження якості продукції в системі антикризового управління варто розцінювати як:

- а) причину кризи;
- б) симптом кризи;
- в) фактор кризи;
- г) наслідок кризи.

161. Набуття нової якості в умовах середовища, що змінюється характеризує:

- а) функціонування системи;
- б) розвиток системи;
- в) назрівання кризи;
- г) наслідки кризи.

162. Зниження фінансової стійкості підприємства є:

- а) причиною кризи;
- б) симптомом кризи;
- в) фактором кризи;
- г) наслідком кризи.

163. Використання підприємством нововведень як відповідної реакції на зміну ринкових умов з метою збереження своїх позицій на ринку характеризує:

- а) адаптивну інноваційну стратегію підприємства;
- б) конкурентну інноваційну стратегію підприємства;

- в) стратегію проникнення;
- г) комбіновану інноваційну стратегію.

164. Реінжинірінг передбачає:

- а) автоматизацію і комп'ютеризацію виробництва з метою прискорення існуючих процесів;
- б) організаційну перебудову діяльності підприємства;
- в) радикальну перебудову бізнесів-процесів з метою значного підвищення їхньої продуктивності при використанні сучасних інформаційних технологій;
- г) принципово нові інженерні рішення у виготовленні продукції.

165. Інноваційний потенціал включає:

- а) сформований рівень розвитку виробництва;
- б) стан механізму і системи управління підприємством;
- в) тип і орієнтацію організаційної структури підприємства;
- г) усі відповіді вірні.

166. До науково-технічних критеріїв оцінки інноваційного проекту відносять:

- а) кількість нових робочих місць;
- б) співвідношення з наявними технологіями і продуктами;
- в) патентну чистоту (або імовірність технічної реалізації);
- г) внутрішню норму прибутковості.

167. Організація транспортних перевезень є предметом:

- а) стратегічного менеджменту;
- б) кадрового менеджменту;
- в) операційного менеджменту;
- г) інноваційного менеджменту.

168. Техніко-технологічний потенціал характеризує його виробничі потужності при найбільш ефективному використанні:

- а) засобів виробництва та матеріально-технічних ресурсів;
- б) засобів виробництва та технологій;
- в) засобів виробництва, технологій та матеріально-технічних ресурсів;
- г) технологій та матеріально-технічних ресурсів.

169. З точки зору кількісних рівнів поточний запас – це

- а) співпадає з максимально бажаним;
- б) співпадає з гарантійним;
- в) співпадає з граничним;
- г) може співпадати з будь-яким в залежності від моменту дослідження.

170. Побудова організації, яка визначається складом та сполученням в ній різних соціальних груп, характеризує:

- а) соціальну структуру трудової організації;
- б) функціонально-виробничу структуру трудової організації;

- в) виробничо-кваліфікаційну структуру трудової організації;
- г) управлінську структуру трудової організації.

171. Оберіть правильне твердження:

- а) наслідки трудових конфліктів можуть бути тільки негативними;
- б) трудові конфлікти можуть призвести і до негативних і до позитивних змін в організації;
- в) наслідки трудових конфліктів можуть бути тільки позитивними;
- г) трудові конфлікти ніяк не впливають на діяльність підприємства.

172. Порядок вирішення трудового конфлікту визначається:

- а) причиною конфлікту;
- б) складністю конфлікту;
- в) масштабом конфлікту;
- г) всіма переліченими факторами.

173. Для оцінки інвестиційного проекту доцільно використовувати аналітичну програму:

- а) Audit Expert;
- б) Marketing Expert;
- в) Project Expert;
- г) Sales Expert.

174. Змінні рішення – це:

- а) величини, що можна змінювати та від яких залежить цільова функція;
- б) це умови, що обмежують зміни змінних рішень в процесі пошуку максимуму (або мінімуму) цільової функції;
- в) величини, значення яких кількісно характеризують ціль;
- г) незмінні величини, що визначають вид та значення цільової функції.

175. Запаси ресурсів при визначенні оптимального плану виробництва продукції при визначеному асортименті в процесі лінійного програмування виступають в якості:

- а) параметрів моделі;
- б) цільової функції;
- в) обмежень;
- г) змінних рішень.

176. Основним завданням системи моніторингу внутрішнього середовища є:

- а) регулярна оцінка стану підприємства з використанням обмеженого набору фінансових та нефінансових показників;
- б) аналіз досвіду діяльності підприємства за матеріалами фінансової звітності;
- в) пошук вже сформованої інформації, яка існує в ретроспективі;
- г) регулярне спостереження за важливими для підприємства зовнішніми факторами.

177. Кількість продуктів різних найменувань при визначенні оптимального плану виробництва продукції при певному асортименті в процесі лінійного програмування виступає в якості:

- а) параметрів моделі;
- б) цільової функції;
- в) обмежень;
- г) змінних рішень.

178. Конкурентоспроможність продукції – це:

- а) ступінь її відповідності на певний момент вимогам споживачів;
- б) ступінь її відповідності вимогам споживачів;
- в) перелік характеристик продукції;
- г) немає правильної відповіді.

179. Оберіть правильне твердження:

- а) управління вартістю підприємства безпосередньо пов'язано з підвищенням конкурентоспроможності підприємства;
- б) підвищення конкурентоспроможності підприємства ніяк не відбивається на його вартості;
- в) підвищення конкурентоспроможності підприємства забезпечує підвищення його вартості;
- г) підвищення вартості підприємства є інструментом підвищення його конкурентоспроможності.

180. До факторів, що сприяють розробці та втіленню нововведень можна віднести:

- а) високі витрати, пов'язані з розробкою та втіленням нововведень;
- б) великі терміни розриву між розробкою нововведень та виходом виробу на ринок;
- в) реалізація потреб споживачів;
- г) відсутність необхідних ресурсів та кваліфікованих кадрів.

181. Оцінка ступеня нестабільності зовнішнього середовища виконується за допомогою:

- а) SWOT-аналізу;
- б) шкали Ансоффа;
- в) кластера-аналізу;
- г) аналізу «ланцюжка цінностей».

182. Виберіть правильне твердження

- а) стратегія визначає мету діяльності підприємства;
- б) мета визначає вибір стратегії;
- в) стратегія і мета – те саме;
- г) стратегія і мета не мають зв'язку в діяльності підприємства.

183. Методи екстраполяції базуються на твердженні:

- а) про незмінність або відносну стабільність наявних тенденцій розвитку;

- б) оптимістичного варіанта розвитку подій;
- в) песимістичного варіанта розвитку подій;
- г) правильна відповідь відсутня.

184. Виберіть правильне твердження

- а) ресурси підприємства можна як завгодно змінювати без значних фінансових вкладень;
- б) підприємство прагне до оптимального використання наявних ресурсів, тому що їхня зміна сполучена з додатковими фінансовими витратами;
- в) ресурси підприємства незмінні в довгостроковому періоді часу, що забезпечує стабільність функціонування підприємства;
- г) нестабільність зовнішнього середовища змушує підприємства часто змінювати структуру потенціалу.

185. Інтегральний показник ефективності використання ресурсів підприємства розраховується

- а) з урахуванням фактичних показників ефективності використання окремих видів ресурсів;
- б) з урахуванням вагомості відповідних видів ресурсів у собівартості продукції;
- в) з урахуванням нормативних показників ефективності використання окремих видів ресурсів;
- г) з урахуванням усіх перелічених вище факторів.

186. При оцінці нестабільності зовнішнього середовища за шкалою Ансоффа враховують:

- а) звичність подій;
- б) складність ринку;
- в) майбутні зміни;
- г) всі відповіді вірні.

187. Створення нової вартості відбувається коли:

- а) віддача від інвестованого капіталу дорівнює витратам на його залучення;
- б) віддача від інвестованого капіталу перевищує витрати на його залучення;
- в) зростає обсяг прибутку підприємства;
- г) підвищується показник прибутку на одну акцію.

188. Виберіть правильне твердження:

- а) ключові фактори вартості статичні;
- б) ключові фактори вартості динамічні;
- в) ключові фактори вартості однакові для всіх підприємств;
- г) ключові фактори вартості не мають зв'язку між собою.

189. Виберіть правильне твердження:

- а) наслідки кризи завжди негативні для підприємства;
- б) наслідком кризи завжди є відновлення організації;

- в) наслідки кризи можуть мати як позитивне, так і негативне значення для підприємства;
- г) наслідком кризи може бути тільки руйнування організації.

190. Низька кваліфікація персоналу в системі антикризового управління повинна розглядатися як

- а) причина кризи;
- б) симптом кризи;
- в) фактор кризи;
- г) наслідок кризи.

191. Застосування антикризового управління потрібно для:

- а) аналізу симптомів кризи;
- б) передбачення небезпеки кризи;
- в) розробки заходів для зниження негативних наслідків кризи;
- г) усі відповіді вірні.

192. Використання підприємством нововведень в якості відправного пункту для досягнення успіху, засобу отримання конкурентних переваг характеризує:

- а) адаптивну інноваційну стратегію підприємства;
- б) конкурентну інноваційну стратегію підприємства;
- в) стратегію проникнення;
- г) комбіновану інноваційну стратегію.

193. Матриця БКГ будується на вивченні:

- а) частки ринку і темпів розвитку галузі;
- б) ринковій позиції і технологічній позиції;
- в) виду ринку і частки ринку;
- г) правильна відповідь відсутня.

194. До фінансових критеріїв оцінки інноваційного проекту відносять:

- а) сумісність проекту з економічною орієнтацією регіону;
- б) ціну продукту (або ймовірний обсяг продажів);
- в) співвідношення зі світовим рівнем (або правильна відповідь відсутня);
- г) внутрішню норму прибутковості.

195. Раціоналізація управління матеріальними потоками на підприємствах складає сутність:

- а) концепції логістики;
- б) ресурсозберігаючої політики фірми;
- в) стратегічного управління підприємством;
- г) оптимізації структури потенціалу підприємства.

196. Формула Уілсона дозволяє оптимізувати:

- а) обсяг партії закупівлі;
- б) транспортний маршрут;
- в) обсяг запасу готової продукції;

г) матеріальний потік підприємства.

197. Техніко-технологічний потенціал можна умовно ототожнити з:

- а) обіговими коштами;
- б) основними фондами;
- в) фінансовими ресурсами;
- г) виробничими потужностями.

198. Економічно доцільний рівень запасу в конкретній економічній системі характеризує:

- а) максимально бажаний запас;
- б) гарантійний запас;
- в) граничний запас;
- г) поточний запас.

199. Призначенням атестації є:

- а) перевірка відповідності працівника місцю, що він займає;
- б) оцінка внутрішньофірмових перспектив працівника;
- в) обґрунтування системи справедливого розподілу;
- г) всі відповіді вірні.

200. Трудовий конфлікт може бути вирішено шляхом:

- а) реорганізації;
- б) ігнорування;
- в) придушення;
- г) всі відповіді вірні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

Підручники, навчальні посібники, монографії кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»:

Економіка підприємства

1. Економіка аграрного виробництва: навч. посібник. [Е.В. Добровольська, М.В. Місюк, М.М. Чорнобай та ін.] За ред. Е.В. Добровольської, І.М. Бендери. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О.В. 2014. 272.
2. Іванишин В. В. Організаційно-економічні засади відтворення і ефективного використання технічного потенціалу аграрного виробництва. Монографія. К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 350. 2011.
3. Іванишин В. В. Роль лізингу в забезпеченні сільськогосподарських підприємств засобами механізації. Монографія. К. : ІАЕ УААН, 294. 2003.
4. Волощук К.Б. Механізми інноваційно-інвестиційного розвитку агропромислових підприємств: монографія. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О.В., 320. 2011.
5. Волощук Ю.О., Волощук В.Р. Ієрархія рівня інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств. Формування конкурентоспроможного АПК України в умовах транзитивної економіки. Колективна монографія. Умань, 220. 2017.
6. Імперативи та пріоритети економічної безпеки товаровиробників зерна в умовах ринкової глобалізації: монографія. Кам.-Под.: вид-ць ПП Зволейко ДГ. 2019. 315 с.
7. Корженівська Н. Л. Ефективність механізмів розвитку людського потенціалу сільських територій [Електронний ресурс] / Наталія Корженівська, Ірина Ясінецька, Ігор Беспалий // Соціально-економічні проблеми і держава. 2021. Вип. 2 (25). С. 247-256. Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21knlpst.pdf>
8. Корженівська Н. Л., Коваль Н. В. Вплив трудового потенціалу аграрного сектору на демографічну безпеку. Вісник Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова. Т. 24. Вип. 2 (75). 2019.

9. Корженівська Н. Л. Оцінка економічної безпеки товаровиробників зерна. Складові регіонального розвитку національного господарства: Колективна монографія, том 1. Приватний вищий навчальний заклад «Буковинський університет». Чернівці: Книги-ХІІ. 2014. 149-156.

10. Корженівська Н. Л. Сучасний стан та проблеми формування стратегії економічної безпеки товаровиробників зерна в умовах глобалізації. Пріоритетні напрями регіональної політики в економічній сфері (економічне районування, стратегічне планування, інтелектуально-інноваційні системи, трудовий потенціал та розвиток сільських територій): колективна монографія. Т. 2. Павлоград: АРТ Синтез-Т. 2014. С. 352-359.

11. Місюк М. В. Ринок продукції скотарства: монографія. Херсон: Видавець Грінь Д.С. 2012. 330.

12. Місюк М. В. Формування та розвиток регіонального ринку продукції скотарства: монографія. Херсон: Видавець Грінь Д.С. 2013.

13. Місюк М. В., Заходим М. В. Розвиток ринку молока в контексті забезпечення продовольчої безпеки країни. Економіка АПК. 2021. № 1. С. 34-42.

14. Організація виробничої і підприємницької діяльності в сільськогосподарських підприємствах: підручник. 2-е вид., випр. і допов. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006. 2014. 416.

Економіка та організація інноваційної діяльності

1. Бубенко П. Т. Конспект лекцій з курсу «Інноваційний розвиток підприємства» (для студентів денної та заочної форм навчання освітнього рівня «магістр» спеціальностей 051 – Економіка. Економіка підприємства та 071 – Облік і оподаткування. Облік і аудит); Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2016. 138.

2. Верба В.А., Євдокимова Н.М., Кизенко О.О. Практикум з дисципліни «Економічне управління підприємством» для студ. спец. 8504 «Економіка підприємства» усіх форм навчання. К.: КНЕУ. 2008.

3. Волощук К.Б., Волощук В.Р., Кацан А.М. Інвестиційна привабливість та можливості розвитку агропромислових підприємств. Інноваційна економіка. 2020. № 1-2. С. 145-150.
4. Волощук К.Б., Іванишин В.В., Савчук О.В. Традиційний та інноваційний інструментарій антикризового менеджменту агропромислових підприємств. Інноваційна економіка. 2021. № 5-6. С. 92-98.
5. Волощук К. Б. Забезпечення впровадження міжнародної практики підтримки стабільного розвитку агропромислових інновацій. Сучасні соціально-економічні тенденції розвитку АПК України: Колективна монографія. Умань: Видавець «Сочінський», 272. 2015.
6. Волощук Ю.О., Волощук К.Б., Волощук В.Р., Богачик С.В. Електронна комерція в Україні та основні інноваційні тренди її розвитку. Podilian Bulletin: Agriculture, Engineering, Economics. 2019.
7. Гончаров А.Б. Економічне управління підприємством : конспект лекцій. Харк. нац. екон. ун-т. Х. : Вид. ХНЕУ. 2009. 366.
8. Волков О.І., Денисенко М.П. Економіка й організація інноваційної діяльності: підручник. К.: Професіонал. 2011. 960.
9. Євдокімова Н.М., Батенко Л.П., Верба В.А. Економічне управління підприємством: навч. посібник. М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». К. : КНЕУ. 2011. 327.
10. Заблоцький Б.Ф. Економіка й організація інноваційної діяльності: Навч. посібник.: 2-ге вид. –Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. 427 с.
11. Левченко Ю.Г. Економіка та організація інноваційної діяльності : навч. посіб. К. : Кондор, 2015. 448 с.
12. Ілляшенко С.М. Інноваційний менеджмент: підручник. Суми : Університетська книга. 2010. 334.
13. Йохна М.А. Економіка і організація інноваційної діяльності: навч.посіб. 2011. К.: Академія, 400.
14. Микитюк П.П. Інноваційна діяльність : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури. (2009). 392.
15. Федулова Л.І. Інноваційна економіка : Підручник. К. : Либідь. 2006. 480.

Додаткова література:

1. Богацька Н.М. Створення технопарків і наукових парків як засіб інноваційного розвитку економіки України. Економічні науки http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/56844.doc.htm.
2. Геєць В.М. Проект Концепції Стратегії інноваційного розвитку України до 2020 р. - www.innovation.16mb.com/Proect.doc
3. Кархут Н. Закономірності формування наукових парків у світовій економіці. «Україна в процесі імплементації Угоди про асоціацію з ЄС». Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної Інтернет конференції студентів та молодих вчених (23-24 квітня, 2015 р.). Тернопіль. 2015. ТНЕУ, 160.
4. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій. Закон України № 143-V від 14.09.2006. Редакція від 09.12.2015. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/143-16>.
5. Про наукову та науково-технічну діяльність. Закон України № 848-VIII від 26.11.2015. Редакція від 01.08.2016. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.
6. Про вищу освіту. Закон України № 1556-VII від 01.07.2014. Редакція від 09.08.2016. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
7. Про наукові парки. Закон України 1563-VI від 25.06.2009. Редакція від 05.12.2012.: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1563-17>.
8. Покотилова В. І. Технологічні парки України: стан, проблеми, перспективи розвитку. Інвестиції: 22 практика та досвід № 19.2009. 21-23.
9. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків. Закон України № 991-XIV від 16.07.1999. Редакція від 05.12.2012. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/991-14>.
10. Петришин Г.П., Солан С.Б. Наукові парки: функціонально-технічні та територіально-просторові напрями розвитку. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Архітектура, № 757. 2013. 239-247.
11. Чернюк В. Наукові парки в Україні – стан та проблеми діяльності. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2016. 1. 68-75.

12. The Global Competitiveness Report 2016-2017.

<http://reports.wefomm.org/global-competitiveness-report-2016-2017>.

Потенціал і розвиток підприємства

1. Вахович І. М., Герасимчук З. В., Камінська І. М., Ковальська Л. Л. та ін. Економіка підприємства : навч. посібник. Луцьк: Надстир'я, 2010. 632 с.
2. Бачевський Б. Є., Заблодська І. В., Решетняк О. О. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 400 с.
3. Богацька Н., Ковальчук О. Ресурсний потенціал підприємства: сутність та стратегія використання. [Електронний ресурс]. Режим доступу :http://rusnauka.com/4_SND_2012/Economics/10_98032.doc.htm
4. Гавва В. Н., Божко Е. А. Потенціал підприємства: формування та оцінювання : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2014. 224 с.
5. Грицуленко С. І. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посіб. [для студ. напр. підгот. 6.030504 «Економіка підприємства» ден. та заочн. форм навч.] / Грицуленко С.І. Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2014. 99 с.
6. Добикіна О. К., Рижиков В. С., Касьянюк С. В. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2007. 208 с.
7. Касьянова Н. В., Солоха Д. В., Морєва В. В., Беякова О. В. Потенціал підприємства: формування та використання : підручник. Донецьк : Цифрова типографія, 2012. 257 с.
8. Касьянова Н. В., Солоха Д. В., Морєва В. В., Беякова О. В. Потенціал підприємства: формування та використання. 2-ге вид. перероб та доп.: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 248 с.
9. Кириченко Т. В. Аналіз підходів до оцінювання ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства. Ринково-орієнтоване управління інноваційним розвитком: монографія Харків: Діса плюс, 2015. С. 205.
10. Ковальська Л. Л., Оксенюк К. І., Завадська О. М., Циганюк Н. Є. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посіб. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2017. 208 с.
11. Коюда В. О., Воліков В. В. Інтелектуальний потенціал підприємства : монографія. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 336 с.
12. Коюда В. О. Характеристика та наповнюваність бізнес-процесів як бази

ефективного використання потенціалу підприємства. Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». 2018. Випуск 1-1 (44). С. 140-147.

13. Краснокутська Н. С. Управління потенціалом торговельного підприємства: монографія. Харків: Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі, 2012. 322 с.

14. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посіб. К.:ЦНЛ, 2015. 352 с.

15. Кузнєцова Т. В., Красовська Ю. В., Подлевська О. М. Управління потенціалом підприємства: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2017. 196 с.

16. Кулакова С. Ю., Міняйленко І. В. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник для студентів напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства». Полтава: ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка. 2015. 214 с.

17. Іванов В. Б., Кохась О. М., Хмелевський С. М. Потенціал підприємства: науково-метод. посіб. К.: Кондор, 2019. 300 с.

18. Сабадирьова А. Л., Бабій О. М., Куклінова Т. В., Салавеліс Д. Є. Потенціал і розвиток підприємства: Навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2013. 343 с.

19. Таранюк Л. М. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник. Суми :Видавничо-виробниче підприємство «Мрія-1», 2016. 278 с.

20. Федонін О. С., Репіна І. М., Олексик О. І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2014. 316 с.

21. Хомяков В. І., Бакум І. В. Управління потенціалом підприємства: навч. пос. К.: Кондор, 2017. 399 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Верховна Рада – www.rada.gov.ua
2. www.president.gov.ua – офіційний сайт Президента України
3. Кабінет Міністрів України – www.kmu.gov.ua
4. Міністерство економіки – www.me.gov.ua

5. Міністерство праці та соціальної політики – www.mlsp.kiev.ua
6. Міністерство фінансів – www.minfin.gov.ua
7. Міністерство промислової політики – www.industry.gov.ua
8. Атестаційний комітет статистики – www.ukrstat.gov.ua
9. Фонд атестаційного майна – www.spfu.gov.ua
10. Державна податкова адміністрація – www.sta.gov.ua
11. Агентство гуманітарних технологій – <http://www.aht.org>.
12. Міжнародний інститут бізнесу – <http://www.iib.com.ua>
13. Міжнародний інститут порівняльного аналізу – <http://www.icaei.org.ua>
14. Міжнародний центр перспективних досліджень – www.icps.kiev.ua
15. Національна Академія наук України – <http://www.nas.gov.ua>
16. Торгово-промислова палата України – <http://www.ucci.org.ua>
17. Український центр економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова – <http://www.uceps.com.ua>
18. Центр антикризових досліджень – <http://www.anticrisis.come.to>
19. Центр інновацій та розвитку – <http://www.ngoukraine.kiev.ua/ids/>
20. Центр стратегічних розробок – <http://www.ln.com.ua>
21. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського – www.nbv.gov.ua
22. Державна науково-технічна бібліотека України – www.gntb.n-t.org/
23. «Голос України» Газета Верховної Ради України – www.uamedia.visti.net/golos

ДЛЯ ПОДАТОК

ДЛЯ ПОДАТОК

Підписано до друку _____ р. Формат 30 × 42/4.
Папір офсетний. Ризографія. Авт. арк. ____.
Обл.-вид. арк. ____ Ум.д.а. ____ Тираж _0 прим. Зам. ____.

Підготовлено до друку та видруковано
у Закладі вищої освіти «Подільському державному університеті».
32300, Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 12

